

Uvela rožica.

Spisal *Borisov.*

I mam mladega prijateljčka, ki sem se seznanil z njim lanske počitnice na Dolenjskem. Prišel sem k njegovim staršem, in tam sva se prvič videla z Venceslavom.

Spominjam se često nanj, na tega ljubeznivega dečka. Takrat je dovršil tri leta, a je bil bolj prebrisan kot marsikateri, ki je hodil k njegovemu očetu prvo leto v šolo.

Nekoč je spravil junake prvega razreda res prav v zadrego. Tako-le v začetku leta je bilo, ko se je nekoč med odmorom prikazal Venceslav pri šolskih vratih. Po stopnicah je šel prav počasi in glasno, ker je imel ravno nove čreveljčke. — Šolska soba je bila priprta, in Venceslav je slišal iz nje šum.

Otroci so sedeli mirno in se pripravljali za prihodnjo uro; kazali so drug drugemu črke, in po razredu je šumelo: i — u — i — u . . .

Zdaj se prikaže Venceslav pri vratih. Nekateri učenci so že mislili, da pride kdove kako velik gospod — pa je bil Venček, kakor so ga navadno klicali.

„U-u-u-i-a!“ To je bil njegov prvi pozdrav pri šolskih vratih. Otroci v smeh, gospod učitelj, Venčkov oče, pa gre k vratom.

Vrata se malo odpro, in Venček stopi v sobo — seveda s klobučkom na glavi. Moško se vstopi pred klopi in pogleda po šoli. Ej, toliko otrok še ni nikdar videl obenem pred seboj. Gotovo mu je ugajala mnogoštevilna družba, ker je stekel k očetu in rekel glasno: „Jaz tudi v solo hodil!“

Otroci se smejejo, gospod učitelj jih svari. „Seveda, ko boš velik, pa takrat se boš moral odkriti v šoli,“ reče oče. No, Venček pa je bil prebrisan dečko in gotovo je umel očetov migljaj. Zakaj takoj je prijel za svoj širokokrajni klobuček, da bi se odkril. A kaj, ko ni bilo v sobi postelje ali kaj takega, da bi ga del nanjo! Pri vratih je stal košek, kamor so metali otroci papir in druge ničvredne stvari. Venček pa je položil vanj svoj klobuček in še malo ogledaval je, če bi mogel sedeti na košku. Zdel se mu je preneroden in — smuk! — bil je pod šolsko mizo, ki je stala na vzvišenem prostoru.

S tega vzvišenega sedišča je zdaj opazoval učence. Nekaj časa je gledal kakor bi si hotel zapomniti vse obraze, potem je pa začel kakor je slišal časih ven na hodnik: „Pazite! Mici!“ Poklical je svojo sestrico. — „Koliko je tliklat tli?“ Otroci se zasmеjejo, sestrica pa molči. „Nic ne znas“, jo obsodi bratec in pove sam, kakor je slišal župnikovega hlapca: „Tliklat tli je devet, saki mola svojo pet!“ Zdaj pa je bilo preveč smeha, in gospod učitelj je moral Venčka odstraniti, drugače bi bil spravil vso šolo na noge. Celozaspanci tam v zadnjih klopeh so se zdramili ob Venčkovem pouku.

„Pojdi k mami, Venček!“ Oče ga je odvedel do vrat, potem pa ga je odnesla mama.

Treba je bilo precej opominov, preden so se učenci zopet pomirili. A kmalu so bili spet pazljivi, saj so bili navajeni takih prizorov zjutraj pred šolo, kjer je kraljeval zabavni Venceslav . . .

Spomladi, ko so dozorele rdeče jagode, se je Venčku godilo posebno dobro. Vsako jutro jih je imel vse polno. Prinašali so mu jih otroci, ki so jih spotoma natrgali. Najbolj pa je bil Venček zadovoljen, kadar sta smela s sestrico spremiti popoldanske učence do bližnjega gozdička. Tam je bilo polno jagod, in otroci so jih Venčku tako pridno nabirali, da ni vedel, kam z njimi. Ponujal jih je metuljčkom in čmrljem, ki so letali okrog njega, pa metuljčki so bežali od njega, čmrlji so pa godrnjali, kakor da bi jim ne bila všeč Venčkova radodarnost. Oh, kolikokrat je padel deček, ko je letal z jagodami za metulji!

Ko so otroci povedali Venčku, da metulji in čmrlji srkajo samo med iz cvetja, je ta na večje cvetove del po eno jagodo, češ: „Če pijejo, morajo tudi jesti . . .“

Časih sem vzel Venčka s seboj na izprehod. Držal sem ga za roko, a če se je utrudil, sem ga vzel v naročje. Kadar sta bila njegova roditelja kaj zadržana, da nismo mogli skupaj ven v lepo prirodo, tedaj je imel Venček glavno besedo. Poslušal sem ga jako rad in zato sem ga vselej izpraševal o takih stvareh, ki so njega posebno zanimale. O zajčkah, o ptičkah, igračicah, Miklavžu — o teh je vedel cele povesti. In zapeti je znal tako milo in nežno, da ga je moral občudovati vsakdo, ki ga je slišal.

Slušal je na besedo kot vojak na povelje. In zaradi te lepe lastnosti, ki je precej redka med razposajenčki, smo ga ljubili še bolj . . .

Tak je bil Venceslav zunaj na kmetih, v družbi vaških otrok, tam doli na Dolenjskem. V večnolepi prirodi so mu potekla prva otroška leta, a žalibog, da se je moral tako kmalu ločiti od nje in oditi s starši v mesto.

* * *

Kmalu po svojem odhodu od prijaznih nadučiteljevih sem zvedel, da se preselijo v mesto, kjer je oče dobil službo. Vabili so me, naj jih o priliki obiščem. Porabil sem prvo priložnost in obiskal sem njihovo stanovanje.

Gredoč po stopnicah v prvo nadstropje, zaslišim s hodnika dva znana glasova. Nedolžno otroško petje, ki mora slednjemu človeku seči v srce, mi ustavi korak. Poslušam:

„Z Bogom, dom, predragi kraj,
dragih mojih dom!

Bog ve, Bog ve, če še kdaj
tebe videl bom.“

Nekaj me je zbolelo pri srcu . . . Kot davni spomini izza otroških let me je ganila ta milootožna pesem o izgubljenem raj, o domu. In zdelo se mi je, da ti dve nedolžni srčeci prebridko čutita, kaj je izgubljeni dom . . .

V hipu sem bil vrhu stopnic. Petje preneha, in pred menoj stojita razočarana — Venček in Mici. V prvem hipu me nista spoznala — videli se nismo nad leto dni. Deklica steče k materi povedat, kdo je prišel, Venček pa se skrije za prva vrata in me opazuje iz svojega skrivališča.

Ko je prišla gospa mama, smo se dodobra spoznali. In Venček je bil takoj zopet tako zaupliv nasproti meni kot nekdanje čase . . .

Z žalostjo sem pa opazil, da na dečkovem ličecu ni več one zdrave rdečice, ki ga je krasila doma, na kmetih. Videti je bil upadel, in ona otroška živahnost je umrla v njem. Iz oči mu ni sijalo več veselje, v njih je bila skrita tiha otožnost. Izpraševal sem po vzrokih, in gospa mi je pripovedovala: „Odkar smo odšli s kmetov, ni otrok nič več tako vesel. Prve dni je vedno prosil: ‚Mama, pojdimo domov! Tukaj ni nič lepo.‘ Še ponoči se je spominjal doma in časih je v sanjah klical imena vaških otrok. Gotovo se mu je sanjalo, da se igra z njimi. Dolgo časa se ni mogel privaditi teh zidov in silil je vedno ven pod milo nebo.

Časih smo šli iz mesta, in takrat je postal zopet ves živ. Samo to mu ni šlo v glavico, da ni nikjer nobenega onih vaških otrok, ki se je z njimi časih igral. Tako se mi smili ubožček, da bi šla najrajša z njim nazaj na kmete, ko bi bilo mogoče . . .“

Smilil se je tudi meni siromaček, ki si je tako želel svojih mladih znancev, ki jih je komaj spoznal, pa se je moral že ločiti od njih. In spoznal sem, da se že v najnežnejših letih sklepajo najtrdnjše vezi iskrenega prijateljstva, ki ne umrjejo do groba . . .

Na vprašanje, kdo je otroka naučil tako lepo peti pesem o slovesu od doma, mi je povedala gospa, da ona.

„Ko smo se poslavljali od znancev in prijateljev,“ je govorila gospa, „smo zapeli v slovo tudi to pesem. Ne vem, ali otrok tudi tako bridko čuti, kako težko je iti od svojcev, da hoče dati duška svojim čutilom v pesmi. Vsaj meni se zdi, da. Takoj me je Mici prosila, naj jo naučim to lepo pesem. Sicer je slišala že mnogo lepših napevov, a rekla je, da ji nobena pesem tako ne ugaja. Komaj jo je znala Mici, je že hodil Venček okrog mene in prosil: Mama, tudi mene naučite „Bogom dom, pledlagi klaj“.

Naučila sem tudi njega. Sedaj pa vedno prepevata to pesem. Posebno prve dni sta jo pela kar naprej, a ne tako veselo, kot pojejo otroci vse pesmi, ampak otožno kakor bi čutila pomen besedila . . .“

Tako je govorila gospa, in njeno oko se je orosilo, ko je objela svojega ljubljénčka. Tudi meni je bilo težko, ko sem zrl pred seboj nežni cvet, ki so ga presadili iz domače zemlje v tujino. Zdel se mi je kot uvela rožica, ki hira v tujini, kjer ni tako blažilnih sapic in oživljajočega solnca kot doma.

Danes pa sem prejel od nadučiteljevih pismo, v katerem mi sporočajo, da je Venček bolj vesel in zadovoljen. Privadil se je malo mesta in novih tovarišev, vendar pesem o domu mu še vedno živi v srcu.

Sporočajo mi, da jo še vedno prepeva in se spominja domačih krajev, kjer mu je tekla zibel.

Žal bi mi bilo, ljubi Venceslavček, da bi postal v tujini enak roži, ki jo presade v tujo prst, da bi ovenel . . . Toda sedaj sem prepričan, da okrevaš tudi ti, saj so šli s teboj tudi tvoja sestra in tvoji starši, ki te ogrevajo z žarom vroče ljubezni . . .